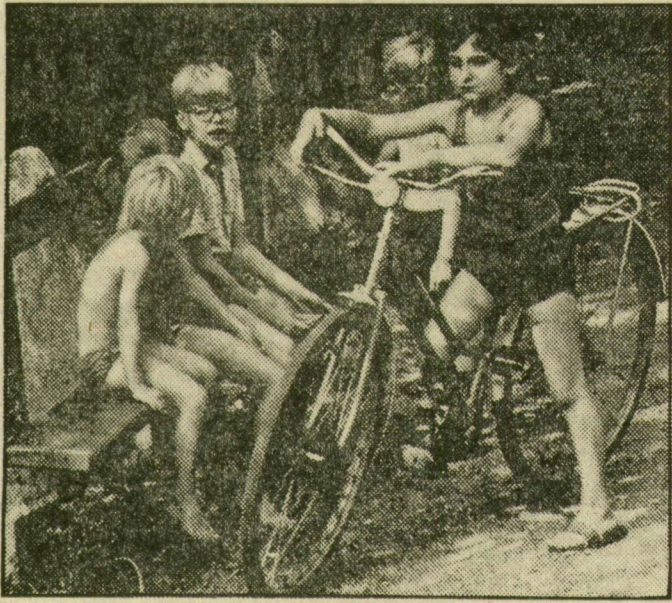

Ha nem főz a nagymama...

Második helyszín. A Széchenyi ter izzik a forróságtól. A Vörös Csillag mozi előtt két, sportosan öltözött fiú, a ruzsebükben fémpénz csörög. Utánuk megyek. Már megvaltották a delutáni Agatha Christie-krimire a jegyeket. Unokatestvérek, nyíltan, bátran válaszolnak arra a kérdésre, hogy telik napjuk. „A kötelező otthoni takarítás, rendrakás után játsunk valahol. Persze, tovább lehet aludni, mint mások, aztán a tévé. Majd mehetünk a nagymamához, ő főzi nekünk az ebédet.” És a zsebpénz? „Az üvegbetektől, meg a nagytól is kapunk egy kis költeniváltól. Még bírnánk akár fél évig is ezt a szünetet.”

Harmadik helyszín. Rókusváros. A tüzemeletes házak árnyékából idelátszik a vasútállomás, a tüzeptelep, az egyre zsugorodó, gazosodó — a valamikori horogszparadiosom — Rókusi-tó rendezetlen partszéle. Három jóbarát játszótársakat lelt. Azok is hárman vannak egy műanyag dobozban: kölyök gyíkok. Egész nap lent vannak a ház előtt, az aszfaltot kopattatják. A szülői „felügyelet” az emeletről érkezik időnként. „Az anyukám szabin van, a barátom meg gyersen. Másfél éves a hucigája. Úgy gondolom, jobb ezt csinálni, mint művelődni. Elég nyisz a suliban. Nagy kár, hogy egyre közeledek az az idő, amikor újra kezdődik.”

Ugyanitt, egy „utcával” arrébb két, portól és fagyallító szurkos képi, nyolcvéves ördögfiók. Az egyik tolja a másikat egy kinőtt babakocsiban. A nemrég nyílt Kőbányai söröző mögötti mély árok szélén az utolsó pillanatban állnak meg. Bizalmatlanok, nehezen sikerül szóra bírnom őket. A kocsiiban ülő „nagyobbik” azért elárulja, harmadikosa lenne ősszel, de az olvasás iránt ismételnie kell. Rá az albérlőjük „vigyáz”? Az ebédre kérdezvén, a másik válaszol. „Majd anya főz kukoricát.” További kérdéseimre már nem kapok választ, a kimustrált babakocsi zötyögve elindul évismételő kis utasával.

És a többiek hol lehetnek? Akikre nem vigyáz a napközi vagy a sporttábor, vagy apu és anyu már nem vehet ki több szabadságot, vagy azok, akiket nem csábít a Vakációakció Makk Marcija, akikre nem vigyáz, és nem főz rájuk a nagymama. Ők lakótelepeink lépcsőházaik alagsorában, bontás alatt levő házak életveszélyes törmelékei között, kubikgödörök, kanálisok partjain, a vasúti töltések tetején, a Tisza-part romantikus, de életveszélyes zerguzos részein „nyaralnak”.

Czakó János

Néhány nappal ezelőtt egy ismerőssel találkoztam. Az egyik gyerek a hóna alatt, a másikat kézen fogva húzta maga után. Mindhárom láthatóan már nagyon elfaradt. Az ilyenkor szokásos üdvözlésváltás után, a mi újság kérdésre azonnal válaszolt: „Képzeld, már évek óta nem tudtuk együtt kivenni a szabadságunkat az asszonytól, meg persze, nincs is két hónapunk a vakációra. Így aztán két hétig anyu volt a gyerekekkel, azután a nagymama kinlódott velük, most én. Két hétig, persze, aztán majd valamelyik szomszéd.” Nem folytatom, mert bizonyára sok családnak ismerős lehet ez a történet, és még szűk három hét, mire elkezdődik az iskola.

Első helyszín. A szegedi Balázs Béla Úttörőház, 10 óra. Pedagógus vezetésével vagy harminc fiú és lány zárt sorban megérkezik valamelyik napközis táborból. Az úttörőház ezen a nap délelőttjén „Egységünk védelmében” címmel kisfilmeket vetít a helyes táplálkozásról, testápolásról. Bent a vetítőterem hűvöseben az említett csoporton kívül há-

rom kislány. Ők egyedül jöttek el a Vakációakció '86 felhívására. Tápéiak, tiszta, csinos ruhában, ahogy az iskolába illik menni. Makk Marci történetét figyelik, addig, míg meg nem zavarom őket. s nem kérdezek tőlük. Beszélgetni kezdünk. „Még az iskolában kaptuk azt a tájékoztatót, amely egész nyárra mutatja a választható programok sorát. Szüleink egész nap dolgoznak, de otthon vár bennünket a nagymama, már biztos főzi a finom ebédet. Persze, ezenkívül nézzük a tévét, delután elmegyünk a könyvtárba.” És a srácok? — kérdezem. „Hát ők inkább otthon fociznak a téren, az iskola udvarán, vagy lemennek a Tisza-partra, hisz csak a töltés választja el Tápét a folyóparttól.”

Az úttörőházból kifelé jövet három nagyobb fiú tévőn néz körül a kapualjban. A mondatfoszlányokból is tisztán kivehető: Makk Marci és „egészségük védelme nem igazán az ő programjuk. Olyan gyorsan döntenek, hogy másfelé veszik az útjukat, már meg sem tudom kérdezni, merre?

Tiszthelyettes-avató ünnepség

Szombaton Leninvárosban rendezték meg a Magyar Néphadsereg tiszthelyettesképző iskoláiban most végzett hallgatók avatóünnepségét. A honvédelmi miniszter díszparancsát Major István ezredes olvasta fel, majd a hallgatók fogadalomtételre követték; szövegét Kőrödi Sándor törzsörömester, kiválóan végzett növendék mondotta el. Ezután Nárai István altábornagy, honvédelmi miniszterhelyettes mondott beszédet.

Köszöntötte a több mint 500 ifjú tiszthelyestest, a táboronoki kar jelenlevő tagjait és

a tiszteket, továbbá a Borsod megyei és a leninvárosi Néphadsereg tiszthelyettesképző iskoláiban most végzett hallgatók avatóünnepségét. A honvédelmi miniszter díszparancsát Major István ezredes olvasta fel, majd a hallgatók fogadalomtételre követték; szövegét Kőrödi Sándor törzsörömester, kiválóan végzett növendék mondotta el. Ezután Nárai István altábornagy, honvédelmi miniszterhelyettes mondott beszédet.

Vaddisznók a Fehér-tavon...

...pedig a tegnapi est közönsége is ismerős volt. Színesedő seregélyek raja hullámzik a nádasok fölött, s a fehér tóból egyszerre rózsaszínű tó lesz. A szatymazi, jegenyekkel himzett egy pirosló mezeje elkezd halványodni, előbb lilává, majd sárgászölddé. S madárország lakói és érkező szárnyasvendégei az alkonyi árnyakkal takarózni készülnek. De új, szokatlan, halk zörgéssel indul a kisfeketeszéli nádasból a vadkoca, süldőnyi malacával. Márciusban meg ötagú volt a család, akkor a temetődomb sűrű csalítóiban láttam őket. Aratásor a tarlóra jártak, majd ki tudja, merre tűntek a malacok. Ketten maradtak, s most valami pocogón cafatlaknak keresztül, jól hallatszik játékuk. Kavarog az esti szél — s hirtelen elugranak a sásosban, majd lávolabb, a halastó gátján szaladnak tovább. A székhá-

ti tanyák közt is egy derék vadkan hatalmas nyomai jelzik a vaddisznók fehér-tavi megjelenését és megtelepedését (?). Új, érdekes esemény ez a rezervátum életében, igaz, már évtizedekkel ezelőtt is (1962 tavaszán) ültünk Beretzk Péterrel disznólesen... s kishiján meglóttuk a temetőpásztor elcsavargó házi disznóját. De a mostaniak... valóban „padak”. A sándorfalvi és az opusztaszeri vadásztársaság ügyes puskásai szépen löttek mostanában a területükön elszaporodott vaddisznókból. Valószínűleg tőlük települt át a fehér-tavi állomány.

Szerencsére, még kevesen vannak, de ahol egyszer megjelent a vaddisznó, onnan szinte lehetetlen kiteszékelni. Természetvédelmi területen különösen nem kívánatos jelenléte, hiszen kiváló szaglása révén egyetlen, földön fészkelő madár

tojása, fészke sincs biztonságban. Csak remélni lehet, hogy a betakarítás után visszahúzódna a Tisza árterébe, homoki erdőbe... Lám, egy „új emlős faj” megjelenése nem okoz mindig örömet a zoológusszívűnek! Eddig jutottam a disznókról morfondírozással, s közben a csillagsátras égen vakvarjú hangja mulatja az időt, s... a tő hivatlan vendége fölött is összeborul a tücsökszavú éj...

Csizmazia György

Szárazság pusztít az erdőben

A tartós szárazság és a nagy nappali forróság az erdőben is érezteti hatását: különösen a fiatal telepítési fák silynk meg a nedveséghányt. Az erdőmérnökök nyári ellenőrzései arról tanúsítják, hogy például az

„Értékes” különvélemény

Divat mostanában az értékekről írni. Pontosabban, divat is! Mert kétségtelen, valami történt az utóbbi időben ezen a fronton is. Egyesek szerint devalválódás tanúi vagyunk. Mások azt hangsúlyozzák, hogy új rend alakult ki fent említett erkölcsi kategóriánk világában. Tudós elemek az értékstruktúra tartalmi és formai megújulásáról írnak. A véleményüket közreadók nagyjából kedvezőtlen jelenséget látnak e folyamatban, de vannak közöttük örök optimisták, akik a folytonos fejlődésre hivatkozva, minden újat helyeslelnek.

Az immár megszámlálhatatlan szellemi termékkel érdeklődésre mindenekelőtt népszerű irodalmi hetilapunk egyik beszerzése — interjúja — tartott számot. Éspedig azért, mert ebből a beszélgetésből, írásból azt tudtam meg, hogy az értékek változásáról úgy kaphatunk képet, ha megfelelő számú embert megkérdezzünk. (Tudósan szólva: reprezentatív felmérést végzünk.) Nekem persze — milyen komolytalan vagyok egy tudományos vizsgálódás láttán! — az a közszájon forgó történet jut minderről eszembe, mely szerint állították a francia akadémia Isten léteéről szavaztak egykor a bölcsek...

Mondanom sem kell, hogy ebből és a hozzá hasonló felmérésekből mi derül ki. Például az, hogy a tudásnak, a szorgalomnak, a lelkiismeretességnek, az állhatatosságának stb. stb. nincs becsele, azaz elvesztették (vagy egyre inkább elvesztik) érték jellegüket. Bezzeg a pénznek, a hatalomnak, az összeköttetésnek, a könyök-lésnek igen, az emberek ezeket a tulajdonságokat, illetve dolgokat értékelik valójában!

Nos, mielőtt tovább „fonnám e fonalt”, hadd vessek közbe egy gondolatot. Ha jól emlékszem, Déry Tibortól származik a mondas (V. ö. Egy nap hordaléka X. rész): tudom, hogy a farkas megeszi a bárányt, de engedtessek meg nekem, hogy a báránynak szurkoljak. Szerénytelenség nélkül: engedtessek meg nekem is, hogy Déryt tekintsem ezúttal vezérlő csillagomnak.

Arra gondolok ugyanis, hogy ki tiltja meg egy igazgatónak, vállalat- és intézet-vezetőnek, hogy az üres munkahely betöltésére pályázzon, minden tekintetben egyformán alkalmas jelöltek közül a legiskolázottabbat válassza. Illetve: ki tiltja meg, hogy igazgatási szerveink olyan jogszabályokat alkossanak, amelyek a vezetőket, az említett elv betartásában nemcsak hogy érdekeltté teszik, hanem kötelezik. De különben is, a tudás, mint érték, nem tíz vagy húsz ember — akár ezer! — magánvéleményétől az, ami! Klasszikus érték, mióta világ a világ. De nem szégyenkezni kellene a deklarációtól, hanem

ellentmondást nem tűrő módon leradirozni minden más véleményt. Bár megtehető ez indirekt módon is. Mert ki akadályozza meg továbbá, hogy a sajtó, a rádió, a televízió olyan eseteket, olyan embereket népszerűsítsen, akik kevesebb fizetésért ugyan, de eredeti szakmájukban maradtak, mert szeretik társaikat, a munkájukat, mert ott tudnak legtöbbet használni a társadalomnak, s uram, bocsá! — mily korszerűtlen! —, még boldog embernek is érzik magukat? Miért csak a pályaelhagyók biztosítják a sztorit? Hisz szép számmal vannak állhatatos, kitartó emberek is! Nem is beszélve az idegenbe szakadt — már nem is idezőjeles — hazánkfiaról!

Ki tiltja meg, hogy szürkének látszó — csak mert nem harsány, nem magamutogató — képzőművész nagyobb publicitást kapjon, mint az önmagát ismétlő-megújító amerikai magyar? Vagy tényleg meg kellene magyarozni, hogy a hűség értéke nem pénzben mérhető?

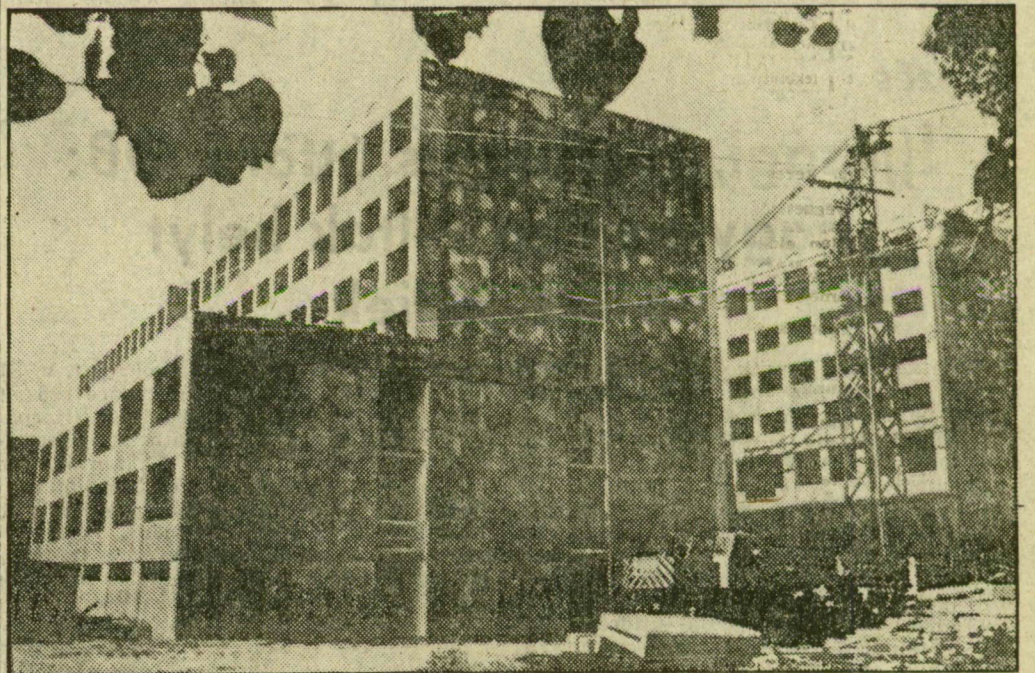
Úgy gondolom, csak kisebb részben van szó az értékstruktúra átrendeződéséről. Nagyjából azonban arról, hogy apologizáljuk a rossz szükségességét. Szívesen beszélünk például begyűrűzésről. A „begyűrűzés” szó kódos, köznapi értelemben értelme megfoghatatlan, a felelősségtől kormányt, intézményeket, vezetőket, személyeket felmentővé vált. Helyesebb lenne a valóságot jobban kifejező, a kódosítást eloszlató, az okokra rámutató kifejezéseket használni, mint: a kiadó engedélyezte a lefordítását-közreadását, a miniszter engedélyezte a bemutatását, a filmátvételi bizottság két horrorfilmet vásárolt stb. Ehelyett konstataáljuk, hogy valami megtörtént, hogy valakik valahogyan másorra tűzték a horrorfilmeiket. Vagy azt mondjuk: ilyen korban élünk... Begyűrűzött valamilyen, nem kívánatos jelenség... Azaz az értékek, ha a szemlélődő ember tudatában úgy tűnik, mintha vesztenének korábbi súlyukból, s azt nem akadályozzuk meg, akkor tényleg a rossz szükségességének apostolaiává váltunk. Kullogunk az események után. Misztikusnak, megváltoztathatatlanok hisszük a dolgokat. Ahelyett, hogy megpróbálnánk ellenállni — igen, kimondom, bármilyen rossz zű is! —, ha kell, adminisztratív eszközökkel is.

Vagy tévednek? Nem lehet többé megállítani az értékvesztés folyamatát? E néhány sor csak egy naiv filozófus bölcsekedése lenne?

A farkas megeszi a bárányt, s nekünk csak a bárány iránti szimpátia marad? Nagy baj lenne!

Csertői Károly

Tető alatt a négyszáztíz ágyas klinika

Schmidt Andrea felvétele

Az építők kitűzhetnék a leglátványosabb munka, mezőtűri téglával burkolnak. A beruházók szerint Tíz hónap alatt illesztették össze a szerelők a hatalmas épületet. Néhány jellemző adat a vállalkozás méreteire.

A dugóalpra, a Scan-Form vasluzattal emelt monolit zsalubeton szerkezet 25 ezer 526 négyzetméter alapterületet foglal magába. A zsalu az elmúlt tíz hónap alatt szintenként folyamatosan mozgott, és havonta mintegy 2 ezer 500 négyzetméternyi alapterület készült el a klinikából. Naponta 80-100 köbméter transzportbetont építettek be. A homlokzat hőszigetelt szendvics-panelekkel készült amelyet

alköldi területek, de másutt is az országban, ahol hetek óta nem hullott kellő mennyiségű csapadék, csak silynlődnek, többfelé pedig már tönkre is mentek a tavasszal telepített csemeték

alköldi területek, de másutt is az országban, ahol hetek óta nem hullott kellő mennyiségű csapadék, csak silynlődnek, többfelé pedig már tönkre is mentek a tavasszal telepített csemeték

alköldi területek, de másutt is az országban, ahol hetek óta nem hullott kellő mennyiségű csapadék, csak silynlődnek, többfelé pedig már tönkre is mentek a tavasszal telepített csemeték